

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 9

Issue 3

Különszám/Special Issue

Gödöllő
2013

AZ ALPAKA GYAPJÚ FELHASZNÁLÁSI LEHETŐSÉGEI A GYAPJÚIPARBAN

Prágai Andrea, Kovács Alfréd

Szent István Egyetem, Állattenyésztés- tudományi Intézet
2103 Gödöllő, Páter Károly u. 1.
pragai.andrea@mkk.szie.hu

Összefoglalás

Az Újvilági tevéfélék Peru, Chile, Bolívia területéről származnak (Morante, 2009). A vikunya és a guanako ezek vad formái, míg a láma és az alpaka a háziasított alakjai (Wernery, 2002).

Napjainkban elfogadott, hogy az alpakát a vikunyából háziasították (Bromage, 2011).

Az alpakának két típusa különíthető el, a huacaya és a suri. A két típust elsődlegesen a gyapjú fenotípusa különbözteti meg. A huacaya bolyhos kinézetű, a gyapjú merőlegesen nő, kreppelt, míg a suri gyapjúja hosszú, tincsekbe rendeződik, fényes, 10-12 cm hosszú. A fonáshoz sokszor más fajta gyapjút kevernek hozzá, hogy kevésbé csúszson (Ponzoni, 1997, Internet I).

Az alpaka gyapjú esetében 22 szín különíthető el, a feketétől a barnáig és a fehérig, beleértve más finom árnyalatú színeket is. De egyéb színek is keverhetők belőle. Nem tartalmaz lanolint, így antiallergén. További előnye, hogy kártható, keverhető természetes és szintetikus szálakkal is. A juh gyapjúnál sokkal melegebb, erősebb. Puhasága a kasmíréhoz hasonló (Internet IV).

Hazánkban az alpakákat májusban nyírják, egy állat kb. 3-5 kg gyapjút termel. Mivel jelenleg kis mennyiséget termelnek, így azt kézműveseknek adják el. Az alpaka gyapjút világmárkák is szívesen használják, mint például a Gucci vagy a Lacoste, ezért fontos lenne a hazai állatállomány növelése, hogy el tudják adni kisebb gyáraknak. A paplan ipar is érdeklődést mutat iránta, nagyobb tételben.

Kulcsszavak: alpaka, gyapjú, ipar

INDUSTRY OF ALPACA WOOL

Abstract

The new world camelids come from the area of Peru, Chile, Bolivia (Morante, 2009). The vicuna and guanaco are the wild forms, whereas the llama and alpaca are the domesticated forms (Wernery, 2002). Today, it is accepted that the alpaca is domesticated from vicuna (Bromage, 2011). Two types of alpaca isolated the huacaya and the suri. The two primary types of wool distinguish phenotype. The huacaya is fluffy-looking, the wool creped. Suri wool is shiny and it's in long tufts. The spinning wool is often blended with other varieties of wool to make it less slippery (Ponzoni, 1997 Internet I). The alpaca wool in 22 colors isolated, from black to brown to white, including other subtle shades of colors. But other colors can be mixed with it. It does not contain lanolin; because of this it's hypoallergenic. Another advantages, it can be carded, mixed natural and synthetic fibers as well. Alpaca's wool is much warmer and stronger than sheep wool. The softness is like the wool of cashmere (Internet IV). In our country, the alpacas clipped in May. One animal produce round 3-5 kg of wool. As we currently produce small quantities, so it's sold craftsmen. However, alpaca wool is also welcome to use global brands such as Gucci and Lacoste. Therefore, it is important to increase domestic livestock to be able to smaller factories. The web industry is showing interest in it in bulk.

Kulcsszavak: alpaca, woolen, industry

Irodalmi áttekintés

Az Újvilági tevefélék Peru, Chile, Bolívia területéről származnak (Morante, 2009). A vikunya és a guanakó ezek vad formái, míg a láma és az alpaka a háziasított alakjai (Wernery, 2002).

Napjainkban elfogadott, hogy az alpakát a guanakónál kisebb vikunyából háziasították (Bromage, 2011). Dél-Amerikában főként a húsáért és a gyapjújáért tartják (Altizio, 1998).

Módosult kérődzők, többször megrágnak az elfogyasztott táplálékot, azonban más a gyomrok elrendeződése és az emésztőrendszerük, mint például a juhoknak. Nyakuk hosszú és hajlékony, lábaik karcsúak, melyek két párnázott ujjban végződnek. Szemeik nagyok, kerek, testük gyapjával borított (Hoffman, 2006)

Az alpakának két típusa különíthető el, a huacaya és a suri. A két típust elsődlegesen a gyapjú fenotípusa különbözteti meg. A huacaya bolyhos kinézetű, a gyapjú merőlegesen nő, krepelt, míg a suri gyapjúja hosszú, tincsekbe rendeződik, fényes, 10-12 cm hosszú. A fonáshoz sokszor más fajta gyapjút kevernek hozzá, hogy kevésbé csúszjon (Ponzoni, 1997, Internet I). Az inkák az alpaka gyapjút az „Istenek gyapjójának” hívták. Úgy tartották, az istenektől kapták ajándékba, míg jól bánnak velük, és tisztelik az alpakákat. Csak a kijelölt embereknek volt szabad fonnia és szőnnie. Az 1800-as évek közepén a brit királyi család, és az előkelő emberek hordtak alpaka gyapjúból készült termékeket (Internet II, III). Dél-Amerikában az állatok 1,5 - 2,8 kg gyapjút termelnek, mely négy pulóverre elegendő mennyiség (Cardellino, 2009) Az alpakákat a tenyésztők 80%-a valamilyen ollóval nyírja, míg 20%-uk kést vagy konzervdoboz tetőt használ. Akiknek lehetőségük van, azok nyáron (november-december) nyírják meg az állatokat, de sokan akkor teszik ezt, amikor pénzre van szükségük. A gyapjúból kötelet, krumplis zsákot, ruhát készítenek és eladják a helyi piacon. A nyáron levágott gyapjút viszont összegyűjtik, és gyáraknak értékesítik, melyek exportra gyártják a termékeket (Hoffman, 2006).

Angliában egyesületet alapítottak az alpaka gyapjú összegyűjtéséhez. Eddig főleg a mennyiség volt a fontos, de most már a minőségre is egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek (Smith, 2013). Többek közt például luxus minőségű ágyneműket, párnákat is készítenek az Angliában az összegyűjtött gyapjúból (Whitty, 2013)

Az alpaka gyapjú esetében 22 szín különíthető el, a feketétől a fehérig, beleértve más árnyalatú színeket is. Nem tartalmaz lanolint, így antiallergén. További előnye, hogy kártolható, keverhető természetes és szintetikus szálakkal is. A juh gyapjúnál sokkal melegebb, erősebb. Puhasága a kasmíréhoz hasonló (Internet IV). A gyapjú jellemzői fontosak a feldolgozáshoz. Huacaya alpakák esetében a szálak egyöntetűsége, a finomság, a színek egyesíthetősége, a fűrt hosszúsága, a fedőszőr hiánya, a szakítószilárdság, egyöntetűség és a hozam a meghatározóak. Suri esetében a fényesség, a finomság, a színek egyöntetűsége, a fűrt hosszúsága, a szakítószilárdság, a fedőszőr hiánya, az egyöntetűség, és a hozam a fontos tulajdonságok (Australian Alpaca Association, 2013).

Anyag és módszer

A Győr melletti Jobaházán található alpaka tenyészetben 2013 áprilisában 11 saját és 2 más helyről érkező állat gyapjút nyírták le. A munka megfelelő elvégzéséhez szükségünk volt egy nyíróasztalra, tárolóra a gyapjúhoz, nyírógépre, elektromosságra, fertőtlenítőre. Egy-egy alpakát két ember rak fel az asztalra. Az állat mind a négy lábát kikötjük, hogy ne tudjon mozogni. Először az értékes gyapjú levágása a történik, oldalról, és a hátról. Ezt követően lábokról nyírják le a gyapjút. Ebben a munkafázisban elvégezhető a körmök hosszának

megigazítása is. Utána a nyakról nyírják le a szőrt, ez szintén jó minőségű, de rövid. Az asztalon az alpaka könnyen megfordítható, a rögzítések leszedése nélkül. A fejen általában rajta hagyják a szőrt, mivel az védi az állatot a napsugárzástól. A farokról higiénia okokból jobb levágni a gyapját. Végül a túlnőtt fogak visszavágása is megtörténik. Az egész folyamat nagyjából 15 percet igényel. A színes és a fehér gyapját külön zsákba gyűjtöttük.

1. kép: Alpaka nyírás Jobaházán (fotó: Prágai, 2103)

Picture 1: Alpaca shearing

2. kép: Alpaka a nyírás után (fotó: Prágai, 2013)

Picture 2: An alpaca after shearing

3. kép: Fog rövidítés (fotó: Prágai, 2013)

Picture 3: Making teeth shorter

Eredmények és értékelés

Az alpaka gyapjúra van igény világszerte. Egyes divat cégek nemes gyapjúnak hívják. Különböző ruházati termékeket, ágyneműket készítenek belőle. Sok helyen luxuscikként is értékesítik. A hazánkban lenyírt gyapjút jelenleg kézművesek veszik át, azonban érdeklődött utána a paplan ipar is. A kevésbé értékes szőrt (például a lábról), pedig kötéلكészítő vásárolná fel. Lehetőség lenne még Brandenburg-ba küldeni, ahol feldolgozzák a nyers gyapjút, már 500 g-os mennyiségtől, azonban a szállítás költség miatt, ez is csak akkor érne meg, ha nagyobb mennyiséget tudnának küldeni.

Következtetések és javaslatok

Egyre többen érdeklődnek az alpaka tartás és tenyésztés iránt. Fontos lenne, hogy akik újonnan szeretnének bekapcsolódni, ők is viszonylag jó minőségű állatokat vásároljanak. Így összességében nem csak a gyapjú mennyiségét, de a minőségét is javítani lehetne.

Köszönetnyilvánítás

A munkáinkat a Kutató Kari Kiválósági Támogatás - Research Centre of Excellence- 17586-4/2013/TUDPOL és az NTP-SZKOLL-12-P-0043 számú pályázat támogatta.

A munkáinkat a TÁMOP-4.2.1.B-11/2/KMR-2011-0003 azonosító számú, „Az oktatás és kutatásszínvonalának emelése a Szent István Egyetemen” című pályázat támogatta.

Irodalomjegyzék

- Altizio B.*(1998): Llamas and Alpacas, Rutgers Cooperative Research & Extension, NJAES, Rutgers, The State University of New Jersey.Desktop publishing by Rutgers-Cook College Resource Center
- Australian Alpaca Association* (2013): A class act, Alpaca World, Summer, 52-54 p.
- Bromage G.* (2011): Llamas and alpacas, A guide to management, The Crowood Express
- Cardellino R., Muelle J.* (2009): Wool and other animal fibers in South America, Proceedings of the Symposium on Natural Fibres, 43-52 p
- Czaplicki Z.*(2012): Properties and Structure of Polish Alpaca Wool, FIBRES & TEXTILES in Eastern Europe 2012, 20, 1(90) 8-12.
- Hoffman E.* (2006): The complete alpaca book, Bonny Doon Press
- Morante R., Goyache F., Burgos A., Cervantes I., Perez-Cabal M.A., Gutierrez J.P.*(2009): Genetic improvement for alpaca fibre production in the Peruvian Altiplano: the Pacomara experience Anim. Genet. Resour. Inf., 45, pp. 37–43.
- Ponzoni, RW; Hubbard, DJ; Kenyon, RV; Tuckwell, CD; McGregor, BA; Howse, A; Carmichael, I; Judson, GJ* (1997):Phenotypes Resulting From Huacaya by Huacaya, Suri by Huacaya and Suri by Suri Alpaca Crossings, [Proc. Adv. Anim. Breed.Gen. 12:](#)
- Smith H. N.* (2103): A Spin on British Alpaca, Alpaca World Magazine, Autumn, 28-30 p.
- Wernery U., Kaaden O-R.* (2002): Infectious Diseases in Camelids, Georg Thieme Verlag
- Whitty P.* (2013): The birth of a bedding company how did this happen?,Alpaca World Magazine, Autumn, 50-52 p.
- Internet I: <http://www.criativeacres.com/ViewArticle.aspx?ID=4> 2013.április.03.
- Internet II. <http://www.whisperingpinesalpacas-indiana.com/> 2013.szeptember 10.
- Internet III.
http://americanalpacatextiles.com/index.php?option=com_content&view=article&id=50&Itemid=60
2013.szeptember 10.
- Internet IV: <http://www.alpacamoon.com/fiber.html> 2013.június.20.